

Nr 212

Av herr **Hedlund m. fl.**, om rätt till förhöjt investeringsavdrag vid inkomsttaxeringen i visst fall.

(Lika lydande med motion nr 251 i Första kammaren)

Konjunkturernas växlingar är inte helt generellt verkande utan ofta koncentrerade till vissa näringar och landsändar. En viss variation kan inte undvikas på grund av den fortgående strukturrationaliseringen men å andra sidan ingår i den svenska konjunkturbilden en mer eller mindre permanent undersysselsättning inom vissa områden.

Den näringslivets koncentration till vissa orter och regioner som kännetecknar vårt lands industriella expansion har lett till en befolkningsomflyttning och en omgestaltning av det svenska samhället, som enligt vår mening inte kan sägas vara samhällsekonomiskt motiverad. Genom de stora befolkningsomflyttningarna har bl. a. de obligatoriska kostnaderna för skola, sjuk- och åldersvård i orättmätigt hög grad kommit att bäras av utflyttningskommunerna. Sålunda betalade landsbygdskommunerna 1957 med sina 32 procent av skatteunderlaget 47 procent av de kommunala nettoutgifterna för obligatoriskt skolväsen, kommunalt finansierade folkpensioner och ålderdomshem, medan stadskommunerna, som samma år hade 62 procent av skatteunderlaget, svarade för 46 procent av kommunernas utgifter för samma ändamål. För invånare i landskommunerna är skattebördan för dessa utgiftsändamål sålunda i stort sett dubbelt så stora som för städernas invånare.

I motsats till de ovannämnda, kommunalt finansierade ändamålen har utgifterna för den offentliga bostadspolitiken genom subventioner via statsbudgeten fördelats lika på alla, d. v. s. oavsett bostadsort, vilket ytterligare medverkat till att för individen hålla nere de ökade bostadskostnader, som annars följer av en ökad tätortsbebyggelse. I huvudsak har ju bostadssubventionerna gått till tätorterna. Samtidigt har utflyttningsorternas bostadsbestånd inte kunnat utnyttjas i den utsträckning som varit möjligt, om industrien flyttat till arbetskraften i stället för tvärtom. Förutom den i allmänhet högre kommunalskatt — vid i övrigt lika standard — som denna utveckling lett till för utflyttningskommunernas del, kan dyrortsregleringen sägas ha utgjort en av de ekonomiska faktorer, som drivit på befolkningsomflyttningen. Det kan nämligen inte bestridas, att dyrortsregleringen för dem som bor i de lägre dyr-

orterna — oftast landsbygden — måste betecknas som högst orättvis, då de utgifter, som man i de lägre dyrorterna på grund av extra kostnader i form av resor o. s. v. avstår ifrån, inte kunnat tas med i de beräkningar som ligger till grund för dyrorstgraderingen. Ofta skulle f. ö. en omvänd dyrorstgradering med hänsyn till de i regel *högre* kommunalskatte-terna i de *lägre* dyrorterna vara motiverad och väl ägnad att motverka de omflyttningstendenser, som av andra faktorer gjort sig gällande.

Den sammanlagda effekten av vårt framåtskridande kan inte enbart mätas i effektiviteten på arbetsplatsen. Man måste också ta hänsyn till trivsel och boendemiljö, och det är inte minst ur dessa synpunkter som en ökad spridning av näringslivet kan sägas vara både önskvärd och nödvändig.

Alla åtgärder som främjar en ökad decentralisering av industrien bör därför vidtagas. Det gäller sålunda att finna former för främjande av investeringar i sysselsättningsvaga områden.

Vid startandet av en ny produktionsinriktning kan det ofta av företagsekonomiska skäl vara motiverat att förlägga den nya anläggningen till annan plats än den, där huvudproduktionen äger rum.

En extra skattebefrielse för de nya investeringarna i de fall de förlägges till de orter, som ur samhällets synpunkt är mest angelägna, skulle därför bli ett viktigt komplement till de åtgärder i övrigt som kan behövas för att lösa näringslivsfrågorna i dessa bygder. Med denna form av stimulans till investeringar i underindustrialiserade områden får företagen full frihet att enligt företagsekonomiska grunder avgöra, om de skall utnyttja de extra förmånerna eller inte. Närmast till hands synes oss vara en anpassning av bestämmelserna för investeringsfonderna i syfte att stimulera till investeringar i sysselsättningsvaga områden. Arbetsmarknadsstyrelsen äger besluta, att investeringsfond under visst eller vissa beskattningsår och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål. Beslutet kan vara generellt, d. v. s. avse samtliga företag av viss beskaffenhet eller ock gälla visst eller vissa företag. Ett extra avdrag (*investeringsavdrag*) — utöver det avdrag som tidigare fått göras för avsättning till fonden — medgives vid inkomsttaxeringen, om investeringsfonden tagits i anspråk för sitt ändamål i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens beslut. Investeringsavdraget kan alltså utnyttjas i arbetslöshetsbekämpande syfte. Det synes oss lämpligt att genom ett extra eller förhöjt *investeringsavdrag* särskilt främja företagsinvesteringar i områden med permanent undersysselsättning eller eljest vikande sysselsättningsmöjligheter. I de fall investeringsfonderna kan komma till utnyttjande enligt dessa grunder bör det bli en för samhället jämförelsevis billig form för sysselsättningsfrämjande åtgärder.

För uppfyllandet av de företagsekonomiska önskemålen om en fri lokalisering bör möjligheterna till ett höjt investeringsavdrag avse relativt stora områden, inom vilka företagen fritt kan lokalisera sina investeringar. Denna områdesindelning bör f. ö. genom någon form av behovsgradering kunna samordnas med den regionsplanering arbetsmarknadsstyrelsen f. n. bedriver. På vilket sätt avdragsrätten skall graderas efter behovet av sysselsättningsstärkande åtgärder och/eller skattekraft inom olika regioner bör bli föremål för närmare prövning. Huruvida båda avdragen — såväl det redan tillåtna som det nu föreslagna — bör få utnyttjas samtidigt, bör självfallet prövas med hänsyn till konjunkturmässiga förhållanden i övrigt. För upprätthållandet av beredskapen mot konjunkturväxlingarna av mera allmän karaktär synes emellertid det här avsedda avdraget böra läggas »ovanpå» det som redan nu kan utgå, d. v. s. i form av förhöjt investeringsavdrag.

Beträffande avdragets storlek och eventuell gradering kan framhållas, att det för det första bör bli tillräckligt stort för att uppnå den stimulerande effekt det är avsett att få. En höjning av investeringsavdraget med 10—15 % av de i anspråk tagna fondmedlen bör här vara lämplig. För de särskilt angelägna områdena kan emellertid en högre avdragsprocent vara motiverad, lämpligen 20—25 %. Alltför många graderingar bör dock undvikas. Förmodligen skulle två till tre grupper vara tillräckligt. En närmare prövning angående områdesindelningen bör vidtagas, lämpligen i anslutning till arbetsmarknadsstyrelsens regionsindelning, och skyndsamt föreläggas riksdagen för beslut.

Med stöd av vad ovan anförts får vi föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam prövning angående rätt till *förhöjt investeringsavdrag* vid inkomsttaxeringen för uttag från investeringsfonderna för konjunkturutmätning vid investeringar i sysselsättningsvaga områden.

Stockholm den 25 januari 1961

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

Nils G. Hansson

i Sundborn

i Skegrie

Gustaf Svensson

Harald Larsson

i Vä

i Hedenäset